

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 14.

НА ПЕТИЊУ, У СУБОТУ 21. ЈУЛИЈА (2. КОЛОВОЗА) 1873.

ГОДЕНА I

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1. 50. н. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3. 50.; четврт ф. 1. 75. н. За све друге земље год. ф. 8.; по год. ф. 4.; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића. Предлата и све наручбине шиљу се администрацији, а дописи уредништву на Петњице.

РУСИЈА И ИНГЛЕШКА У АЗИЈИ.

Мудри непријатељи Русије, који су сумњали, да ће она Киву освојити, прикривали су своју завист и страх због тога у ласкање, па су говорили: стоји у интересу човјечанства и његова напредка, да Русија покори Киву, јер ће она тако препијети јеврејску цивилизацију.

А кад је Русија Киву освојила, њихово постигнуто осјећање владало је — притворност њихову, па сад жестоко нападају на Русију. Гозоре сад: какву цивилизацију да дивља Русија носи, кад је ето Сибир још од Ивана Грозног под владом њеном, па тек сада се отворила тамо прва библиотека?! По ова и овима подобна нападања само су од невоље, јер и они сами врло добро знају да руска експедиција против Киве није ни било цивилизаторска, него чисто и једино осеожачка.

Освојење Киве, то је било Русији од највеће потребе. Без обзира на садашња различна нагађања, видимо, шта историја о томе говори.

Од времена староперсијског царства била је вазда Индија циљ, којем су тежили свијетски освајачи. И због тога је по свом географском положају вазда важна била земља, која је раздвајала руско земљиште на каспијском и арапском мору од инглешкога на Индусу. И за то су руски владоци од увијек тежили да се прошире у том правцу. Они нијесу криви, да се Русија мора кад год сукобити на Индусу са Инглешком, која јој једина може на против стати њеном освојењу у Азији. И дондје због свога zgodног и блиског положаја бијаше вазда опасна Русија Инглешкој, која има једну цијелу страну свијета да оплови или туђу земљу да пређе, док дође до источне Индије. А Русија је преко саме Персије већ у граница Индије. И због тога ето постоји једнако између Русије и Инглешке потајна борба ради улива у Персији, као што то и данас видимо, приликом доласка шаха у Петроград и Лондон.

Наравно је због тога и положај Персије вазда тежак био, и толико више, што су њени владоци били слаби, да догледају домашај таквога стања. И тако је већ Фет-Али, који је своју престоницу пренјесту у Техеран, што је Русији добро дошло, јер је она само 30 сати удаљена од каспијског мора, морао уступити г. 1797 Русији Дербенд и један дио Кура а после пет година Русија је присвојила већ и Ђурђију. Иети Фет-Али по наговору Наполеонову г. 1811 зарати с Русијом, али после двије године, ушљед мира Ђулистанског, морао је уступити Русији све своје у Кавказу, и допустити, да се на каспијском мору вије руска ратна застава. После тринаест година ушљед једног несретног рата, морао је исти шах уступити Русији свој дио Јерменске, и сувише 18 милиона ратне штете платити. Због тога мира побуну се народ г. 1729 и убије руског посланика, његову жену и сву пратњу његову. Персија да избјегне због тога нови рат с Русијом, морала је за то претрпити велико понижење и ужасну казну бунтовника.

Послије Фет-Алије дође на престо његов синовац Мохамед, под којим су се у велико развиле сметке Русије и Инглешке. Русија, да отвори себи пут Персију, два пута је увела слабога новог шаха у рат против Херата, коме су

оба пута Инглези помогли. После смрти Камраншаха, постао помоћу Русије господар Херата Јар-Мохамед. Супротив овоме истакне опет Инглешка Дост-Мохамед. И тако је непрестано трајала сметка руска и инглешка у Персији. Међутим Русија је, уједна тифанским миром год 1846 задобила персијска пристаништа у каспијском мору, Ренду и Астерабаду за станишта својим ратним бродовима. Сувише обвезала се Персија, да све руске бјегунице издаје и тако је све више и више потпадала руском уливу. Г. 1848, кад је Мохамед умро, дошао је на престо садањи шах Насир-Едди. У Шири, Керману, Мосантерану и т. д. букинуше устанци, који царевину јако уздрмаше. Двије године касније букује у Техерану велики народни устанак, и устанци опет разоре кућу рускога посланика због чега се персијски двор наново морао поклати Русији. Г. 1852 дође опет до рата против Херата. Персијанци заузму варош, но Инглешка пошаље 10.000 војника и примора Персију да понусти. Иза тога по други пут долазила је инглешка војска у Персију и спречила руско-персијске освајачке намере, које су биле опасне за инглешку власт у источној Индији.

Од то доба до данас још није било озбиљта сукоба између Руса и Инглеза у Персији. Несретни кримски рат задржао је Русију до данас од даљег рада. „Но прије или после тај одлучни сукоб мора се догодити“, рече је Струве још прије десет година. И као да је дошло вријеме, да се данас испуни ријеч тога великог слободњака и славног историка. Удире кримскога рата не само да је Русија преболела, него се ушљед њих петих толико ослабила, да је и најмоћнијем савезу јеврејских држава у стању бриге и страха задати. Шта због уређење војске њене и издржљивост њених војника то је показала у освојењу Киве.

Русија показује данас, да је спремна да изврши стародавне тежње своје. Освојењем Киве добила је она мах. Један познаваоц стања и односаја народа у средњој Азији говори ово о Киви: Кад персијски пројект хоће да захвали на дару каквог великодушном дародавцу, онда каже: „Ти си сјајан као први сунчани зрак у Киви!“ Толико узносе они њену њену. Сувише држаку је они за неосвојиму, јер је са четири стране опкољена недогледнијем пјешчанијем пустињама. Због тога је пад Киве поразио све средњо-азијске државице. То се види и по томе, што је Кан кивански, кад је пред руском војском побјегао, тражио помоћи у сусједном племену, и ово се није дало наговорити на рат против Руса, и Кан се тек онда предао. Па и само вјеровање оних народа у „кисмет“ (судбину) олакшава Русима успјех, јер они сада држе да је богом суђено „бјеломе цару“ да их покори, а против боже воље војевати се не може.

То дакле с једне, а важни положај Киве с погледом на даље напредовање Русије у Азији с друге стране, увјерава нас, да тек наступају велики и важни догађаји на оној страни свијета. Русија се неће зауставити, а Инглешка неће смјети равнодушно гледати њено напредовање, јер би своје велике интересе, управо своју моћ ставила на коцку. Она борба дакле, која је, као што смо напријед изложили, с једне и с друге

стране кроз толике десетине година вођена ради плодности улива у средњој Азији, биља је само предтеча одсудној борби, која ће се тамо брзо ријешити између Русије и Инглешке. Како? то се још с извјесношћу неби могло казати, али сви су изгледи, да је Инглешка и сувише пустила Русију, да јој одмакне.

ОДКРИЊЕ СТАРИХ СРПСКИХ ПОВАЦА.

Од кад се научњаци почеше озбиљније бавити словенском пумизматиком као историчким извором, тешко да се није у словенском свијету збило на једанпут тако важно пумизматичко откриће, како је ово, о коме смо врло радосни, што можемо њену припоштити нашем свијету.

На сами овогодњишњи Петров-дан дође на сајам на Петњице и један златар, Арбанас, који посаше пуну ћесу старих сребрних новаца, те их пућаше на продају. Али небивши срећан наћи, много људи, који би склопи били да мијењају нови, лијеви и удобни новац, с којим што желити може купити, за зарђану стареж, коју ни крчмар ни дућанија не призна: одлучи наш Арбанас, да тог истог вечера оде и да посп старе новце патријарху, јачачно с најером да их, као злату, расо и те прода у облику ојница, брњица, прстења. Случило, једно по сата пред одласком његовим, један Петњишани показа г. Богшићу њеке комаде које узе у Арбанаса, који, упознавши их одма да су старосрпски, нареди да се тражи по свему Петњицу Арбанас, и пошто га нађоше, г. Богшић се лако с њим погоди и откупи у њега свуколику гомилу те старежи, у којој бијаше још не мање од 301 комад.

Коју би се чудом чинило, како сами Петњишани знају не те новце, треба му опазити, да повуда нашега Арбанасина са тому њему непознати новцима, и још могла Петњишане занимати већ због тога, што Арбанас често досађују пућашем обичних римских новца, то и се непрестано налазе у развалинама Дуље и којима је Петњице одавно пуно и препуно.

Арбанас казиваше: да су новци најлепши једини славнијом, сви на једном мјесту, у Старој Србији, у некакви селу не далеко Косова.

Проф. Богшић намера је саставити описане описе тога пумизматичкога блага, те већ врке и на напис неколико замјетака као грађу за тај подроби опис, те ће га уредити и објелоданити пошто буде к тому времена и помоћних средстава, којих за сада нема. Он ће се до тада постарати да поцупи то мало што знамо о наласку тих новца, те да проште и остале Арбанасином продане новце, које, ако не буде могуће одкупити, да их барем опише. Међутим ево из досадањих рукописних замјетака г. Богшића, које нам он љубазно дозволи употријевити, саопћујемо то што држило да може занимати, о томе важноме открићу, свакога родољубивога читаоца нашега листа.

Новци, о којима је овђе ријеч, сви су од врло финога сребра: нема ни једнога бакрена а нема ни златна. Они су великом већином врло добро сачувани, као да су лави ковани: излизаних је саразјерно веома мало. Теже свиколици уједно 110 драма. Готово су сви новци или Душанови или његовијех ближијих нашествника, јер од депотских новаца нема баш ни један, а и од Душановијех предшаственика или их је врло мало или ни мало. За чудо је ипак, да се у такој множини не налази пего цигли један новац, па и тај сумњив, који би припадао његову сину и непосредну наљедишку Урошу младому, дочим има неколико новаца и краља Вукана и кнеза Лазара. Чудновато је такође да нема ни једнога Душанова новца из његова краљевског доба, исто тако ни једнога с латинским натписом, него су сви из доба царске и сви с натписом српским.

дине хрватске, онда јако жалити морамо. Жалосни изглед за будућност да је та омладина, ако се т. ј. на пријеме још не освјести.

Ч. — КОТОР, 17. Јулија. — Ево се приближи дан избора за овдашњу нову опшину. Тај је дан за нас овде управо — Видов-дан, у коме ће се очитовати ко је вјера, ко ли је не-вјера. Дај боже да се између ових пошљедних непаће нити један цигли од наших, а то не за друго већ једино нек свијет види да кад се тиче обране своје народности, да смо у томе сви сложни.

Познато је већ из толики дописа како се против нас овога пута подигла некаква странка и јавно се прогласивала странком римокатоличком, промишљајући да ће моћи само с таквим називом прикунити што више к себи присташа за побједити народну странку. А сад видећи да их поштени свијет осуђује за такву неправедну њихову противност, а још више ће се послужити као странком римокатоличком, почеше сад преокретати и говоре да су тобож и они народњаци и да другчије немисле већ саставити једну народну опшину. Али све то сад ријечи без икакве искренности, и не тежу на друго већ само на то да би могли пријеварио повући к себи какво малодушно чељаде од наше праве народне странке. Будимо на опрезу драга браћо, и чувајмо своје име и своје поштење. Недајмо се лудо завести, нити се пак за пркос једне или друге личности невјерницима или још грђе братским издајницима прозовимо.

Свакоме је познато како наша странка баш поштено поступа, нити ће се свога дјела постићети. Нека пак и то свијет знаде како смо наклони били, за уздржати међу нама љубав братску, изабрати за вјешнике полак римокатолика а пола православних, само толико жељели смо и предложили смо били неколико поштених лица да их неби изоставили, а то нећасмо учинити ипошто да небудемо с њеке стране дочули како је наша противна странка пмала у виду изоставити неколико поштених лица а изабрати напротив неколико противника управо фанатичка лица с којима неби смо по вазда у њеком немиру и противности били.

У ове пошљедње диеви било је и њеки састанака између њеки изабраних лица с једне и с друге стране еда би се како могли споразумјети и договорно изабрати 36 лица; али се у свијем тијем састанцима није могло на жалост ништа добро закључити, јер не само што неприставаху на сва она поштена лица те их ми представљасмо, већ оћаху да се барем и једно само лице римокатоличко сувише изабере — Разумије се дакле из свега овога да су имали у виду вазда религију, јер да су искрено о народности мислили небијаху тражити да се барем један католик више изабере, но је пристојније бгло да кажу да метнемо од православних ако ће мо и 10 више, пошто се то за стално знаде да су православни сви народњаци. — Сва је пак ова противност протекла из њеких личних мрзости те њеки имају против садашњег поглавара и општинског тајника, и у ту намјеру били су се спојили и њеки наши што им за право није поштено, јербо личне освете нетреба у оваквим приликама тражити. — На нам се чини у најзадње да садашњи поглавар и цијела администрација незаслужује толико презрења јер то је свакоме познато да је толико колико користија па и поштеније поступала по што је њека бивша администрација, о којој ако будемо изазвани знаћемо да докажемо доста стидни поступак. — С тога узрока дакле намјеравала је противна странка изабрати за општинског главару опет једног православног, не тобож из каквог почитанија већ једино као што у истини обазнасмо, еда би могли привести к себи и неколико од наших народних бирача, — доста имамо познато врху тијех намјера, али сад нећемо да на јавност износимо већ идемо да видимо како ће се ко владати и дали ће се [наши наших одпадника као што је то јавно један од господи противника говорио да ће у изборима имати вишима и неколико православних, а тако исто чух да је један од наших, можда у њеком пједу, казао да ће упропастити пола свога имања само да се освети личности општинском поглавару и још њекима другима. — Но ми се пак надамо да се баш неће наћи ниједан од наших, ако свијести има, који неће заједно са осталом браћом сложити свој

глас дати; а ако имају какву личну освету, ту могу сами по себи изравнати било на дому би. о на пољу а не тражити да се у оваквим приликама непоштено осветљују, и да своје име постиде и обезчасте, и Боже не дај да се толико изне-зјере, јер у таквом случају принуђени би смо били свачије име на јавност изнијети нек се барем зна које црн ко ли је био; јер каже: Б. Кастилони:

Perdonando troppo a chi falla
Si fa ingiuria a chi non falla. —

Нек се непромисли пак да је намјера моја и друге браће бранити садашњег општинског поглавара. Није заиста, али свакојако признати морамо, да против поштења његовог нико ништа рећи не може. — Ал да се случајно наоуди овдје један благородни Антон од Луковић, или да имамо особа као што је био пок. од Пасквали и још њеки други благородни Римљани, неби смо их заиста изоставили већ би смо их као поштене људе велесрдно изабрали непашећи да ли су католици или ма које вјероисповједи. —

Нек се дакле сваки промисли пре но што ће да свој глас даде, и нека им небуде у виду само побједити па ма што затим им било; но нек се добро промисли какве им пошљедице могу бити. — Па баш и да би наши противници побједили, ми ћемо опет пред свијетом остати поштени, пошто смо своје право начело народности бранили; па и да сви 36 вјешника наши противника буду изабрани, опет се немамо чега страшити, јер неби могли нама баш ништа учинити нити би смо им се бојали ма ће било. — Осим тога против закона опет не би могли ништа да у тајности ураде, јер ту запојда виша власт која би била праведнија но што би они били. — Намакар и избацили народни језик из општине, неће га нигда избацити из наше памети и из наших уста; а кад би и до тога дошло да и у гимназију избаче садашњи народни језик, не би нам ни то одвише нашкодило, јер у таквом случају имамо сусједну Црну Гору, у којој би смо могли нашу ћезу на науку шилати. У себи дакле ти наши противници неби ништа користили већ би себи вишу штету нанјели; а који би се од наших изневерје и као издајник се к њима прикучио, тај би добио на себе наслов благородства Вука Бранковића. —

Паша ће странка пак вјерна при томе остати и као кандидате изнијеће она иста лица која су била представљена господи одбора противне странке, и тако ће моћи из ближе сваки видети да ли смо баш поштено мислили. —

Као што смо већ казали ми се надамо да се проглашени народњаци из Доброте и од други мјеста неће овом приликом опрјети се нашој правој народној странци, и не можемо мислити да јавно неблагодаримо господи Луки Трифковићу и осталој њекој браћи у свијет, ће су нам послали своје пуномоћнице као по рав народни људи, који су се увјерили да наш човек није кадар ништа непоштено учинити, изузевши само њеке поједине личности, нити су се ти људи побојали лудог непријатељског прогласа да ћемо ми православни учинити такву печаст римокатоликом, а још мање да ћемо их у своју вјероисповјест обрнути. Такве глупости ко вјерује!

А сад свршивам са стиховима г. М. Павлиновића о „Најродољубније“

Одрецн се пресуда проклети. —
Што по браћу дробе и размеђу
Па поздравн чашом и десницом
Вјери тврдој братској слоги светој. —

ЦЕТИЊЕ, 21. Јулија. — На Илидан обдржан је послје службе бојје парастос пок. великом војводи Мирку, оцу Њ. Св. нашега кнеза. Чинодјејствовао је преосвештени митрополит г. Иларион са овдашњијем свештенством, а присуствовао је предједник Сената г. Божа Петровић са свијема г. г. сенаторима. Њ. Св. пебијаше присутан, јер се налази на Његушима. И народ је дубоко тронут учествовао у овој тужној свечаности, јер у успомени његовој стоје још жива дјас као и онда велика дјела покојникова, дјела, која му његово јуначко и славе пуно име за вазда обесмртише. Слава му!

Н О В О С Т И.

СРБИЈА. — Предједник министарства, Јован Ристић и министар грађевина Ранко Анимић отицвали су у Беч, да се тамо са грофом Андришићем договарају о регулацију Њердана и свезе српске жељезнице са аустро-угарском. — Српски заступник у Цариграду г. Филип Христић отицао је на отпуст у Биоград. Мисли се, да се више неће ни вратити. — „Ш. Лојду“ пишу „из са свијем поуздана извора“, да ће кнез Милан брзијих дана крепути пут Беча, Берлина, Лондона и Рима. Ако Турска међутијем уступи Мали Зворник и Сакар онда да ће најрије у Цариграду ићи, иначе не.

ТУРСКА — Шах персијски пак долази у Цариград и то пошто походи Беч. Велике се припреме чине за његов сјајни дочек. — Бивши велики везир Махмуд паша ослобођен је процеса. — Бугарско-Грчко црквено питање ријешитће се на лијеп начин.

БОСНА. — Обзору брзојављају из Ст. Граднице 10. о. м., да је валија босански тога дана написао један документ, у ком се изриче, да је све оно лаж, на што су Градничани и остали из бањалучког санџака тужили и да су они бјегунци сами бунтовници, те је од свакога Градничанина тражио потпис пријетљом, да ће свакога, који непотпуше отјерати у сургуи у Азију. Градничани остадоше постојани и изјавише, да неће потписати, ма их све поубијао. Истога дана по подне попечатио је валија све куће и дућане бјегунаца. Аустројског консула нема нигдје. На ново је пребјегло дванајестеро чељади. — Влада босанска продужује своја насиља, а аустројски консул повукао се са свијем. Нема дакле ништа од „енергичног“ посредовања аустро-угарске владе. И нема ништа оној браћи без братске помоћи! А кад ће та помоћ доћи?

ХРВАТСКА. — Бански намјесник А. Вакановић позван је у Беч у ствари сазивања хрватског сабора. — Угарски министри Тиса и Севде долазе у Загреб, први да обиђе радње на жељезници карловачко-ријечној, а други, да са ц. к. главним заповједништвом поведе расправу о устројству домобранства у хрватско-славонској Крајини.

РУСИЈА. — Ови су услови мира с Кијом. Кијва плаћа 2 милиона рубаља за ратне трошкове у 7 година. За то вријеме стојаће руска војска у Кијви. Киј остаје независан. Ријека Амударија означава нову границу и све земљиште кивско с десне обале ове ријеке припада бокарском миру као награда за помоћ, коју је Русима указао.

С Т Е Ч А Ј.

У Богословији, која се с пдућом школском годином премјешта у Острог, отвара се још једно учитељско мјесто.

Од компетената на исто захтјева се: да су с добријем успјехом свршили Гимназију и Богословију, да су православне вјере, и примјерног моралног владања.

Плата учитеља богословије је: 800 ф. у злату, слободан стан и дрва колико му треба; 100 ф. за намјештај једаред за вазда и путни трошак оное ван Далмације 100 ф., а обљивњем 20—40 ф.

Ко желн заузети ово мјесто нека се са нужним свједочама обрати подписаноме до свршетка Августа.

Цетинје, 10. Јулија 1873.

Архимандрит
Висарион Љубинић
ректор богослов.

О Г Л А С.

Због одласка и због немогућног преноса на далеки пут одавде, има на продају један Пјанино од 7 октава за ниску цијену ф. 150, а и ивиу. Упитати ваља у уредништву овога листа.

(3—2)